

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1937 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under rubriken
Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor
framlagda förslag.*

(3:e och 4:e avd.)

Uti statsverkspropositionen har enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1937 under rubriken Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor bland annat behandlats vissa framställningar och förslag i avseende å ändringar i anslagsberäkningarna på grund av allmänna pensionsreglementets föreskrifter, compensation åt vissa befattningshavare för minskning av den behållna inkomsten vid familjepensioneringens genomförande, beräkningen av kommittéanslagen ävensom ändrad ställning i räkenskapshänseende för vissa statsmyndigheter (sid. 8—55).

1. Av allmänna pensionsreglementets genomförande påkallade ändringar med avseende å anslagsberäkningen.

Sedan riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936 (nr 366), under åberopande av innehållet i bankoutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 75, anmält, att riksdagen i anledning av proposition nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m. godkänt i utlåtandet intaget, såsom utskottets förslag betecknat förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, har Kungl. Maj:t den 16 oktober 1936 (SFS nr 542) utfärdat berörda reglemente (allmänna familjepensionsreglementet).

Beträffande innebörden av det sålunda utfärdade reglementet, som avser alla befattningshavare, för vilka det civila eller militära tjänstepensionsreglementet gäller, må erinras om att tjänstemännens bidrag till familjepensioneringen skola, liksom på tjänstepensionsområdet, uttagas i form av särskilda avdrag å lönen (familjepensionsavdrag). Ytterligare gäller, att tidpunkten för reglementets ikraftträdande för olika förvaltningsområden skall bestämmas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen eller av Kungl. Maj:t efter riksdagens bemyndigande, en bestämmelse, som ansluter sig till 1934 års familjepensionsutrednings förslag, att reglementet skulle vinna tillämpning successivt för de skilda förvaltningsområdena, allt eftersom uppgörelse

träffades om statens övertagande av den kassa, som nu ombesörjde de vid respektive förvaltningsområde anställda manliga ordinarie befattningshavarnas familjepensionering.

1936 års riksdag — som genom särskilda propositioner förelades förslag till överenskommelser av berörda slag med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor (proposition nr 245) samt statens järnvägars änke- och pupillkassa (proposition nr 258), upprättade på grundval av preliminära förhandlingar — lämnade i samband med allmänna familjepensionsreglementets antagande Kungl. Maj:t bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med av riksdagen godkända grunder träffa uppgörelse om statens övertagande av nämnda kassor ävensom att besluta om reglementets ikraftträdande den 1 juli 1937 för de förvaltningsområden, vilkas manliga ordinarie befattningshavare dessförinnan varit skyldiga att tillhöra någon av samma kassor. Jämlikt angivna bemyndigande hava numera slutliga överenskommelser kommit till stånd med samtliga nu omförmälda kassor att gälla från och med den 1 juli 1937.

Statskontoret har beträffande anslagsberäkningen framlagt förslag i avseende å ordnandet av familjepensionsavdragen i de särskilda staterna för verk och myndigheter. I anledning av detta förslag har departementschefen anfört följande.

Det av statskontoret sålunda avgivna förslaget, vilket jag ansett mig böra i allt väsentligt biträda, har lagts till grund för beräkningen i statsverkspropositionen av vederbörande verks och myndigheters avlöningsstater. Vid beräkningen av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat (med nyreglerad avlöning) har således, där särskilda omständigheter ej påkallat undantag härifrån, det belopp, som erhållits, sedan summan av bruttolönerna — beräknade med utgångspunkt från högsta förekommande löneklass för varje i personalförteckningen såsom tjänst å ordinarie stat uppförd befattning — minskats med det sammanlagda beloppet av tjänstepensionsavdragen, schablonmässigt nedräknats med summan av de i allmänna familjepensionsreglementet angivna familjepensionsavdragen för en var med tjänstepensionsrätt förenad befattning, oavsett om befattningen är besatt eller hålles vakant och oavsett om befattningens innehavare skall underkastas det nya familjepensionsreglementets bestämmelser rörande familjepensionsavdrag eller icke; i de fall, då anslagsposten beräknats med utgångspunkt från belastningen, har det härvid framkomna beloppet minskats med den på nyss angivna sätt beräknade summan av familjepensionsavdragen. Enahanda reduktionsmetod har tillämpats med avseende å anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, indragningsstat och extra stat. Vid nedräkningen av den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående delposten till grundavlöningar m. m. åter har minskning schablonmässigt skett med allenast 60 procent av summan av pensionsavdragen för redan förefintliga extra ordinarie befattningar; i de fall däremot, då medel beräknats för inrättande av ny extra ordinarie tjänst, har härför erforderlig ökning av grundavlöningssposten i allmänhet beräknats till belopp motsvarande bruttolönen med frånräknande av — förutom tjänstepensionsavdraget — hela det på tjänsten belöpande familjepensionsavdraget.

Det nu anförda har närmast avseende å de nyreglerade verk och myndigheter, som falla under civilstatens änke- och pupillkassas förvaltningsområde, däribland även inbegripna sådana i sin helhet å icke-ordinarie stat

uppförda verk och myndigheter, vilkas befattningshavare jämlikt 1 § 3 mom. civila tjänstepensionsreglementet tillerkänts eller förutsätts skola tillerkännas tjänstepensionsrätt genom beslut av Kungl. Maj:t. Sedan någon tid tillbaka pågå emellertid överläggningar med tullstatens enskilda pensionsinrättning samt arméns och marinens familjepensionskassor angående villkoren och förutsättningarna för statens övertagande av dessa kassors verksamhet. Angivna förhandlingar hava numera fortskridit så långt, att jag räknar med att förslag till överenskommelser med de tre kassorna skola kunna föreläggas innevarande års riksdag och att i samband därmed beslut skall kunna fattas angående allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande från och med den 1 januari 1938 för tullverket samt från och med den 1 juli 1937 för de förvaltningsområden, som falla under arméns och marinens familjepensionskassor. I statsverkspropositionen hava därför även vid beräkningen av tullverkets avlöningsanslag samt ifrågakommande anslag under riksstatens fjärde huvudtitel vidtagits de jämkningar i anslagsbeloppen, som påkallas av övergången till de nya bestämmelserna.

Det av statskontoret uppgjorda och av departementschefen godkända förslaget, vilket lagts till grund för de i statsverkspropositionen framlagda stakterna för skilda verk och myndigheter, har icke föranlett till någon erinran från utskottets sida, och komma följaktligen de föreslagna principerna att lända till efterrättelse vid behandlingen av de avlöningsstater för vederbörande verk och myndigheter, som av riksdagen fastställas. I anledning av vad departementschefen i anslutning till den förordade förändringen i anslagsberäkningen anfört har utskottet icke ansett anledning föreligga att göra något särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning beträffande vissa av allmänna familjepensionsreglementets genomförande påkallade ändringar med avseende å anslagsberäkningen.

2. Kompensation åt vissa befattningshavare för minskning av den behållna inkomsten vid familjepensioneringens genomförande.

Allmänna familjepensionsreglementet skall, såsom framgår av vad under föregående punkt anförts, äga tillämpning jämväl å icke-ordinarie befattningshavare. Medan ordinarie befattningshavare tidigare på grund av obligatoriskt medlemskap i särskilda icke-statliga änke- och pupillkassor, till vilka de haft att erlægga avgifter, varit föremål för ordnad familjepensionering och burit en del av kostnaden därför, har en motsvarande anordning saknats för de icke-ordinarie befattningshavarnas del. Då tjänstemännen alljämt skola hava att lämna bidrag till kostnaderna för familjepensioneringen, kommer följaktligen allmänna familjepensionsreglementets genomförande att medföra en minskning av den behållna inkomsten för sistnämnda grupp befattningshavare, för såvitt de ej erhålla kompensation genom en justering i

*Utskottets
yttrande.*

en eller annan form av de till dem enligt gällande bestämmelser utgående löneförmånerna.

1930 års pensionskommittén, vilka hade att utföra bland annat erforderliga förarbeten till familjepensionsfrågornas lösning för tjänstemän vid den civila statsförvaltningen, ansågo sig vid familjepensionsförmånernas utmätande böra följa den på löneområdet hävdvunna och jämväl i civila tjänstepensionsreglementet tillämpade principen, att de förmåner, som tillkomme en extra ordinarie tjänsteman eller tjänsteman å extra stat med slutlön, i regel borde sammanfalla med vad som tillkomme en ordinarie tjänsteman i närmast lägre lönegrad än den för ifrågavarande icke-ordinarie befattningshavare fastställda. De sakkunniga erinrade i detta sammanhang om spörsmålet, huruvida de icke-ordinarie tjänstemännens löner kunde anses så avvägda, att de utan förhöjning försloge till bestridande i form av familjepensionsavdrag av de med familjepensioneringen förbundna kostnaderna. De sakkunniga föreställde sig emellertid, att denna fråga, som närmast vore av lönerегleringsnatur, komme att upptagas till behandling av 1934 års avlöningsrevision för icke-ordinarie personal.

1934 års avlöningsrevision — som hade erhållit i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den revision av avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen, som erfordrades vid medgivande av pensionsrätt för icke-ordinarie personal och vid genomförande av den av 1934 års riksdag beslutade ändrade uppställningen av riksstatens utgiftssida — framlade också i sitt den 30 oktober 1934 dagtecknade betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom allmänna civilförvaltningen ett såsom huvudförslag betecknat författningsförslag, som uppgjorts med utgångspunkt från att pensionskommitténs i betänkande den 20 juli 1934 framlagda förslag till reglemente angående familjepensionering för efterlevande till tjänstemän vid den civila statsförvaltningen skulle träda i kraft samtidigt med det av 1934 års riksdag antagna civila tjänstepensionsreglementet.

1934 års avlöningsrevision föreslog — samtidigt med vissa andra jämkningar beträffande avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie personal, vilka jämkningar närmast avsågo avdrag vid tillgodoräkning av viss tjänstetid — att de extra ordinarie befattningshavarna skulle, i samband med åläggande för dem att betala avgifter till egen pensionering och familjepensionering, erhålla uppflyttning med en löneklass, varigenom skillnaden mellan löneplanerna för ordinarie och extra ordinarie befattningshavare i allmänhet skulle bli allenast en löneklass.

Då frågan om den nya familjepensioneringen genom proposition nr 201 förelades 1936 års riksdag, anförde föredragande departementschefen, att kompensation enligt hans mening borde lämnas i enlighet med 1934 års avlöningsrevisions förslag för den löneminskning, som icke-ordinarie befattningshavare finge vidkännas genom familjepensionsavdragen. I anledning av vad departementschefen sålunda uttalat anmärkte bankoutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande i ärendet, att utskottet icke ansett sig hava

att taga ställning till denna fråga, vilken således vid en kommande riksdag borde upptagas till förutsättningslös prövning.

Uppdrag att närmare klarlägga frågan om den nya familjepensioneringens konsekvenser med avseende å de icke-ordinarie befattningshavarnas löneställning lämnades sedermera år 1936 års avlöningsrevision, vilken framhöll, att revisionen i likhet med 1934 års avlöningsrevision funnit övervägande skäl tala för att ifrågavarande befattningshavare bereddades viss kompensation för den löneminskning, som föranleddes av familjepensionsavdragen. 1936 års avlöningsrevision förordade jämväl, att vid ett mera definitivt ordnande av den icke-ordinarie personalens avlöningsförhållanden för extra ordinarie befattningshavare fastställdes en löneplan, enligt vilken begynnelselönen för alla lönegrader med allenast en löneklass understeg begynnelselönen för motsvarande ordinarie tjänster. Med en på dylikt sätt inrättad löneplan syntes böra förenas de i 1934 års avlöningsrevisions huvudförslag ifrågasatta bestämmelserna för tillgodoräkning av föregående tjänstetid vid befordran till extra ordinarie tjänsteman.

Det syntes emellertid 1936 års avlöningsrevision önskvärt, att den allmänna reglering av tjänstemännens löner, som efter tillsättandet av 1936 års lönekommitté kunde antagas komma till stånd inom en nära framtid, icke föregreps genom vidtagande av förändringar av löneregleringsnatur i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. Ett genomförande under angivna förhållanden av 1934 års avlöningsrevisions huvudförslag skulle, då en dylik åtgärd måste erhålla en rent provisorisk karaktär, även vara mindre lämpligt. Då nämnda förslag förutsatte en förändring av gällande tillgodoräkningsbestämmelser, skulle härav föranledas en omräkning av flertalet extra ordinarie befattningshavares löneklassplacering. En dylik omräkning syntes för närvarande böra undvikas med hänsyn till det avsevärda arbete, som därmed skulle vara förenat. Ytterligare kunde framhållas, att vid ett genomförande av huvudförslagets bestämmelser vissa befattningshavare omedelbart skulle erhålla den åsyftade kompensationen, under det att andra först efter en längre tid skulle komma i åtnjutande av enahanda förmån. En dylik ojämnhet i förslagets verkningar skulle givetvis bliva särskilt framträdande, därest bestämmelserna bleve gällande allenast under en mycket begränsad tidsperiod.

Avlöningsrevisionen förordade därför, att för närvarande de extra ordinarie befattningshavarna skulle, i avvaktan på den justering av löneplanen som förbereddes av 1936 års lönekommitté, erhålla ett provisoriskt lönetillägg med ett belopp lika med det för befattningen gällande familjepensionsavdraget. Denna förmån borde tillkomma samtliga extra ordinarie befattningshavare, som ej uppnått den för dem gällande högsta löneklassen. Däremot skulle motsvarande förmån enligt revisionens förslag icke tillkomma befattningshavare å extra stat.

Departementschefen har — efter att hava redogjort för ingivna framställningar att jämväl tjänstemän å extra stat och extra ordinarie tjänstemän i slutlön borde tillerkännas nämnda provisoriska lönetillägg m. m. — för egen del anfört följande.

Enligt 1936 års avlöningsrevisions förslag skulle envar extra ordinarie tjänsteman vid allmänna civilförvaltningen, kommunikationsverken, domänverket samt lots- och fyrstaten från den tidpunkt, då allmänna familjepensionsreglementet vinner tillämpning å honom, så länge han uppbär lön enligt lägre löneklass än den högsta för honom i hans innehavande befattning gällande, äga åtnjuta provisoriskt lönetillägg med ett belopp lika med det för befattningen gällande familjepensionsavdraget. Vad avlöningsrevisionen sålunda föreslagit har jag ansett mig böra tillstyrka. Härvid har jag i likhet med avlöningsrevisionen förutsatt, att det provisoriska lönetillägget icke skall utgå till ordinarie tjänsteman, som förordnats att innehava extra ordinarie befattning inom högre lönegrad.

När jag anslutit mig till avlöningsrevisionens förslag, har jag betraktat den av revisionen förordade anordningen såsom ett provisorium nödvändiggjort därav, att den justering av för extra ordinarie befattningshavare gällande löneplan, som i enlighet med 1934 års avlöningsrevisions förslag förutsatts skola ske i samband med familjepensioneringens genomförande, nu måste anstå i avvaktan på resultaten av inom 1936 års lönekommitté pågående utredningar. Genom det föreslagna lönetillägget kommer staten att under en övergångstid bära kostnaden för ifrågavarande befattningshavares bidrag till familjepensioneringen. Från dessa utgångspunkter har jag funnit mig böra biträda jämväl avlöningsrevisionens förslag, att å lönetillägget icke skall beräknas något dyrtidstillägg, samt avstyrka det av de centrala ämbetsverkens icke-ordinarie befattningshavares förening framställda förslaget, att den avsedda lönekomensationen skall beredas jämväl befattningshavare å extra stat samt extra ordinarie befattningshavare, som uppbär lön enligt den högsta för honom i hans befattning gällande löneklassen. Sist angivna yrkande går längre än vad 1934 års avlöningsrevision på sin tid föreslog, och en anordning i enlighet med detta yrkande kan enligt min mening befaras skapa svårigheter vid övergången till en definitiv löneplan för ifrågavarande personal.

Vad jag nu förordat för den civila statsförvaltningens del har jag funnit böra erhålla motsvarande tillämpning beträffande de icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, vilka bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet.

Jag torde, därest riksdagen icke framställer någon erinran mot vad jag sålunda föreslagit, sedermera få framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ämnet.

Beträffande extra ordinarie befattningshavare vid de affärsdrivande verken samt vid verk och institutioner, vilka bekosta sina utgifter av särskilda medel, torde det nu föreslagna lönetillägget, i likhet med det provisoriska dyrtidstillägget, böra utgå av de medel, från vilka vederbörande verks eller institutions utgifter i övrigt bestridas.

I alla andra fall hava kostnaderna för ifrågavarande lönetillägg ansetts böra gäldas från det anslag, varav vederbörandes lön utgår. I anslutning härtill har, då förslag till avlöningsstat förelägges riksdagen för godkännande, anslagsposten till särskilda löneförmåner i förekommande fall i allmänhet ökats med det belopp varmed den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående delposten till grundavlöningar m. m. minskats med hänsyn till familjepensionsavdragen.

Uti en inom andra kammaren av herr Bergvall och fröken Hennings väckt motion (nr 305) har föreslagits, att den i statsverkspropositionen angivna komensationen för löneminskningen vid familjepensioneringens genomfö-

rande även måtte komma tjänstemän å extra stat och extra ordinarie tjänstemän med slutlön till del.

Motionärerna hava ansett det vara uppenbart, att frånvaron av rätt till tjänste- och familjepension och därmed förenad avgiftsskyldighet för de icke-ordinarie befattningshavarnas del varit av avgörande betydelse vid utformningen av för dem gällande lönesystem. Dessa befattningshavares lägre löneklassplacering vore sålunda en följd av frånvaron av pensionsavgifter, och de till dem utgående lönerna hade sålunda varit att anse såsom nettolöner. Tjänstepensionens genomförande utan kompensation betydde en reduktion av dessa nettolöner. Med hänsyn till detta förhållande syntes det angeläget, att familjepensioneringens genomförande skedde på ett sådant sätt, att icke ytterligare lönereduktion drabbade dessa tjänstemän. I själva verket hade de icke-ordinarie tjänstemännen genom de lägre lönerna redan under den föregående tiden fått vidkännas en löneminskning, motsvarande pensionsavgifterna, ett förhållande, som även chefen för finansdepartementet påpekat (prop. 201 år 1936, sid. 100).

Beträffande den nu aktuella frågan om kompensation för minskning av den behållna inkomsten vid familjepensionsreglementets genomförande framhöllo motionärerna angelägenheten av att denna kompensation även tillkomme tjänstemän å extra stat och extra ordinarie tjänstemän med slutlön. Genom att departementschefen frångått 1934 års löneredvisions förslag om kompensation i form av ett löneklassstillägg och i stället anslutit sig till tanken på en partiell kompensation kunde nämligen de farhågor för en sönderbrytning av löneplanen, som på vissa håll kommit till uttryck, då fråga gällt en löneklassuppflyttning, icke på något sätt göras gällande. Ej heller syntes det vara rättvist, att de tjänstemän, det här gällde — tjänstemän å extra stat och extra ordinarie med slutlön — vilka oftast hade en mångårig statstjänst bakom sig och vilka framför alla andra grupper fått känna icke-ordinariesystemets avigsidor, skulle vara de enda icke-ordinarie befattningshavare, som skulle undanhållas kompensationen för familjepensionsavdragen. Dessa tjänstemän kunde i flertalet fall peka på en lång, väl vitsordad tjänstetid, med arbetsuppgifter av enahanda art som ordinarie tjänstemän i motsvarande lönegrad. De vore vidare enligt vad motionärerna anfört i övervägande antalet fall familjeförsörjare, för vilka en ytterligare minskning av lönen, utöver vad som redan skett i samband med beslutet om tjänstepensioneringen, skulle påtagligt drabba den behållna inkomsten.

Vid bedömandet av föreliggande spørsmål synes man enligt utskottets mening, även om vissa skäl kunna anföras för det motionsvis framlagda förslaget, böra utgå från att inga sådana åtgärder vidtagas, som kunna försvåra den justering av gällande löneplaner för statens befattningshavare i ordinarie och icke-ordinarie ställning, som förberedes av 1936 års lönekommitté. Utskottet har därför icke ansett sig kunna tillstyrka ett frångående av den uppfattning, som beträffande den föreslagna kompensationens omfattning förordats av departementschefen, och får därför avstyrka den väckta motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Enligt av utskottet inhämtade uppgifter skulle ett bifall till motionen medföra en utgiftsökning med i runt tal 210,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med avslag å den av herr Bergvall och fröken Hennings väckta motionen (II: 305) i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning beträffande ordnandet av frågan om kompensation åt vissa befattningshavare för minskning av den behållna inkomsten vid familjepensioneringens genomförande.

3. Beräkningen av anslagen till kommittéer och utredningar av sakkunniga.

Vid åtskilliga tillfällen hava riksdagens revisorer framhållit önskvärdheten av att en förändring komme till stånd beträffande beräkningen av kommittéanslagen (jfr bl. a. 1936 års revisionsberättelse § 43). 1936 års riksdag har också i skrivelse nr 339 hemställt, att Kungl. Maj:t ville upptaga till behandling frågan om beräkningen av huvudtitlarnas anslag till kommittéer och utredningar.

I föreliggande fråga har departementschefen gjort följande uttalande.

Under budgetarbetet har en omprövning skett av de under olika huvudtitlar äskade anslagen till kommittéer och utredningar genom sakkunniga ur de av riksdagen framförda synpunkterna. Sålunda ha inom vederbörande departement verkställts bland annat beräkningar rörande de sannolika utredningskostnaderna under innevarande budgetår. I anslutning härtill har i vissa fall en ändring skett av de för budgetåret 1937/1938 äskade beloppen. Sålunda ha kommittéanslagen under andra, femte, sjunde och nionde huvudtitlarna ansetts böra höjas med vardera 50,000 kronor. I överensstämmelse med de kostnadsplaner som framlagts av särskilda utskottet vid 1936 års riksdag i dess utlåtande nr 1 har vidare kommittéanslaget under fjärde huvudtiteln höjts med 40,000 kronor. En närmare motivering till angivna justeringar i kommittéanslagen lämnas av vederbörande departementschefer vid anmälan av utgifterna för budgetåret 1937/1938 under de olika huvudtitlarna.

Självfallet erbjuder det stora svårigheter att på förhand verkställa en sådan beräkning av de framtida kostnaderna för utredningsarbetet inom olika departement, att risk ej föreligger för att behov av anslagsförstärkning senare skall framträda. Man hänvisas till att utgå från å ena sidan den erfarenhet om den med olika utredningsuppgifter förenade kostnaden som vunnits under respektive kommittéers och sakkunnigutredningars hittillsvarande verksamhetstid, å andra sidan en bedömning av den utsträckning i vilken nu verk samma utredningar kunna förväntas fortgå jämväl under nästföljande budgetår, men värdet av de resultat, man därvid når, blir givetvis begränsat på grund av svårigheten att förutse den utsträckning vari nya utredningar under följande år kunna bli påkallade på grund av önskemål framförda av riksdagen eller med hänsyn till utvecklingen inom olika områden. Under dessa omständigheter måste möjligheter till förstärkning av kommittéanslagen hållas öppna. För förstärkningsändamål torde, liksom hittills, få anlitas dels — i den mån så kan ske — anslagen till extra utgifter, dels — efter beslut av riksdagen — anslaget till oförutsedda utgifter. En förändring av

kommittéanslagen, som nu äro anvisade såsom reservationsanslag, till förslagsanslag synes nämligen icke böra komma till stånd.

I anledning av vad departementschefen i föreliggande fråga uttalat har utskottet allenast velat framhålla önskvärdheten av att, i den mån så låter sig göra, de särskilda huvudtitlarnas kommittéanslag beräknas med fullt beaktande av de kostnader, som i förväg kunna uppskattas och förutses. Erfarenheterna under de senast gångna åren torde nämligen giva vid handen, att vederbörande i alltför hög grad räknat med möjligheten av en förstärkning av dessa anslag från anslaget till oförutsedda utgifter eller huvudtitlarnas anslag till extra utgifter. Att en dylik förstärkning under vissa förhållanden är ofrånkomlig synes vara uppenbart, men å andra sidan är det önskvärt, att den praxis, som av riksdagens revisorer påtalats, såvitt möjligt kommer att begränsas. Av departementschefens uttalande framgår också, att vissa åtgärder i den sålunda angivna riktningen blivit vidtagna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning beträffande beräkningen av anslagen till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

4. Ändrad ställning i räkenskapshänseende för vissa statsmyndigheter.

Sedan Kungl. Maj:t den 2 december 1932 anbefallt statskontoret och riksräkenskapsverket att i anslutning till vissa framlagda riktlinjer verkställa vissa utredningar angående ändrad uppställning av riksstaten jämte därmed sammanhängande spørsmål, hava ämbetsverken vid framläggandet av denna utredning, vilken redan föranlett beslut om ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida vid 1934 års riksdag, även upptagit till behandling frågan om statsmyndigheternas hänföraende till huvudförvaltningar eller till i räkenskapshänseende underordnade förvaltningar. Ämbetsverken föreslogo, att ett stort antal myndigheter, vilka nu i räkenskapshänseende vore underordnade statskontoret eller vederbörande länsstyrelse, skulle ombildas till huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken.

Sedan ytterligare utredningar i ärendet verkstälts, har slutligt förslag i ärendet framlagts av riksräkenskapsverket i utlåtande den 9 september 1936.

Statskontoret och riksräkenskapsverket hava i sitt gemensamma utlåtande till en början lämnat en redogörelse för skillnaden mellan huvudförvaltningar och i räkenskapshänseende underordnade förvaltningar samt härvid framhållit bland annat följande:

»I fråga om medelsförvaltningen äro de olika myndigheterna uppdelade i sådana, som själva äro huvudförvaltningar, och sådana, som i budgethän-

*Utskottets
yttrande.*

seende äro inordnade under vissa huvudförvaltningar. Så äro exempelvis statsdepartementen — med undantag av försvarsdepartementet — samt socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen m. fl. i fråga om medelsförvaltning och kassa inorganiserade under statskontoret, vilket senare ämbetsverk i förhållande till dem spelar rollen av central huvudförvaltning så till vida, att de medel, som för dem äro uppförda i riksstaten, erhållas genom rekvisition från statskontoret. Detta ämbetsverk har att redovisa medlen gentemot budgeten, ehuru de särskilda myndigheterna avgiva självständiga specialredovisningar för de sålunda mottagna medlen. På i huvudsak enahanda sätt äro exempelvis ett antal myndigheter i medelshänseende underordnade länsstyrelserna. Huvudförvaltningarna hava i regel dragningsrätt å statsverkets giroräkning, medan dem underordnade förvaltningar sakna dylik rätt och äro hänvisade till egen giroräkning i riksbanken.

De affärsdrivande verken, som ju hava en omfattande medelsförvaltning, hava icke beretts tillträde till statsverkets giroräkning. Samma är förhållandet med de s. k. remissverken, nämligen arméförvaltningen, flygstyrelsen och statens provningsanstalt, som rekvirera sina statsanslag från statskontoret men hava egna konton i rikshuvudboken. En mellanställning intager generallullstyrelsen, som väl gör insättningar å statsverkets giroräkning men ej uttag. Samtliga omhandlade huvudförvaltningar hava egna konton i rikshuvudboken.»

Den grundläggande olikheten mellan huvudförvaltningar och i bokföringshänseende underordnade förvaltningar — vilken uppdelning närmast torde taga sikte på de medelsförvaltande ämbetsverk och myndigheter, som tillsammans utgöra »statsverket» i motsats till de »affärsdrivande verken» — består, såsom framgår av det ovan anförda, däri, att huvudförvaltningarna, till skillnad från de underordnade förvaltningarna, hava eget konto i rikshuvudboken. Till statsverket hörande myndighet, som har eget konto i rikshuvudboken, kommer härigenom att gentemot budgeten redovisa alla anslag, varå den verkställer utbetalningar, antingen medlen disponeras direkt av myndigheten själv eller myndigheten — såsom fallet är med statskontoret och länsstyrelserna i fråga om ett stort antal anslag — har att efter rekvisition utbetala anslagen till densamma i medelshänseende underordnade förvaltningar, vilka sedan bestrida de med anslagen avsedda utgifterna och häröver avgiva självständiga specialredovisningar till riksräkenskapsverket.

Rätten åter att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken — vilken med de av statskontoret och riksräkenskapsverket angivna undantagen utgör en för de till statsverket hörande huvudförvaltningarna gemensam kassaorganisation, som å statsverkets sida företrädes och kontrolleras av statskontoret — innebär i princip, att varje inbetalning till huvudförvaltning, som är ansluten till statsverkets checkräkning, skall verkställas genom insättning i riksbanken å denna räkning, med angivande att insättningen äger rum för förvaltningens räkning, samt att varje utbetalning från sådan huvudförvaltning skall ske medelst utlämnande av check, dragen å den gemensamma räkningen i riksbanken.

Med ställningen såsom huvudförvaltning följer skyldighet att i och för

den löpande riksbokföringen till riksräkenskapsverket avgiva månatliga kas-sarapporter, vilka bland annat läggas till grund för de belastningstabeller, som för varje månad upprättas inom nämnda ämbetsverk till upplysning om hur budgeten successivt realiseras. Huvudförvaltning, som är ansluten till statsverkets checkräkning i riksbanken, har dessutom att, i den mån in-sättning av medel eller utställande av checker å denna räkning äger rum, insända dagliga uppgifter härom till statskontoret respektive till statskonto-ret och riksbankens huvudkontor.

Såsom skäl för förslaget, att ett större antal i räkenskapshänseen-de underordnade verk och myndigheter skulle göras till huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken, hava *statskonto-ret* och *riksräkenskapsverket* i sitt gemensamma utlåtande framhållit, att en sådan omläggning skulle medföra avsevärda fördelar ur bokföringssynpunkt. Ämbetsverken hava med avseende härå anfört i huvudsak följande:

Det nuvarande systemet, enligt vilket ett stort antal myndigheter i räk-en-skapshänseende vore underordnade särskilda huvudförvaltningar, medförde givetvis så till vida ökat arbete beträffande bokföringen och redovisningen, som dessa myndigheter hade att rekvirera erforderliga medel från vederbö-rande huvudförvaltning. Detta innebure nämligen, att medlen måste bok-föras och redovisas icke blott såsom utgift hos huvudförvaltningen utan även såsom inkomst hos den medelsmottagande underförvaltningen. Genom den mera specificerade redovisning av statens utgifter, som i samband med den beslutade omläggningen av riksstatens uppställning skulle komma till stånd, skulle det med denna dubbelbokföring förenade arbetet i viss mån bliva mera tidsödande än förut. Uppenbart vore, att den omgång, som vore förenad med själva den procedur, genom vilken medel ställdes till en underlydande förvaltnings disposition, skulle bortfalla, för den händelse vederbörande me-delsmottagande förvaltning själv bleve huvudförvaltning med egen drag-ningsrätt å statsverkets checkräkning. I detta sammanhang erinrades även om att beträffande flera riksstatsanslag utbetalningar ägde rum direkt till vederbörande från huvudförvaltningen, sedan underförvaltningen intygat, att vissa villkor för medlens utbetalande blivit uppfyllda. Sålunda utbetalade exempelvis statskontoret efter intyg av lantbruksstyrelsen, att vissa för me-dlens erhållande uppställda villkor uppfyllts, bland annat bidrag från statens avdiktningensanslag.

Ur kontrollsynpunkt vore anordningen med en huvudförvaltning, omfat-tande ett stort antal underförvaltningar, av jämförelsevis ringa värde, då det icke ankomme på huvudförvaltningen att övervaka, att de utanordnade medlen av underförvaltningen användes för sitt angivna ändamål, samt det för övrigt knappast skulle låta sig göra för huvudförvaltningen att effektivt utöva en dylik övervakning.

Ur riksbokföringens synpunkt vore denna anordning icke tillfredsställan-de så till vida, att skiljaktighet lätt kunde uppkomma mellan anslagsbelas-tningen i huvudförvaltningens räkenskaper och underförvaltningens, bero-ende på att underförvaltningen genom omföring mellan skilda anslag eller anslagsposter disponerade de rekvirerade medlen på annat sätt än som till huvudförvaltningen uppgivits. Bortsett härifrån bleve emellertid överens-stämmelsen under budgetårets olika månader mellan, å ena sidan, den i riksbokföringen för underförvaltningen redovisade anslagsbelastningen och, å andra sidan, de hos underförvaltningen redovisade faktiska utgifterna i re-

gel bristfällig, beroende på att medelsrekvisitionen hos huvudförvaltningen icke kunde helt anpassas till det för olika ändamål framträdande medelsbehovet och dessutom ej alltid skedde månadsvis. För budgetåret i dess helhet kunde fullständig överensstämmelse mellan hos huvudförvaltningen redovisade medelsrekvisitioner och hos underförvaltningen bokförda utgifter ernås allenast, om och i den mån underförvaltningen vid budgetårets utgång varit i tillfälle att till huvudförvaltningen för olika utgiftstitlar inleverera eventuellt kvarstående kassabehållning.

De erfarenheter, som under de gångna åren vunnits i de fall, då dragningsrätt å statsverkets giroräkning medgivits vissa myndigheter, visade oförtydligt, att, ur synpunkten av räkenskapernas överskådlighet, reda och lätthet att kontrollera, avsevärda fördelar vore därmed förenade.

Riksräkenskapsverket har i sitt utlåtande uttalat, att de skäl, som statskontoret och riksräkenskapsverket åberopat för ett genomförande av den föreslagna reformen, enligt riksräkenskapsverkets uppfattning vore av sådan betydelse, att anordnandet av de nya huvudförvaltningarna snarast borde äga rum. De erfarenheter riksräkenskapsverket haft, sedan riksstatens utgiftssida från och med budgetåret 1935/1936 omlagts i enlighet med riksdagens beslut vid 1934 års riksdag, hade även klart och tydligt givit vid handen, att det ur riksbokföringens synpunkt vore synnerligen önskvärt, att största möjliga antal myndigheter erhöle ställning som huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning.

I detta sammanhang har riksräkenskapsverket såsom en ytterligare fördel av den föreslagna reformen framhållit, att budgetredovisningen och riksräkenskapsverkets årsbok efter reformens genomförande skulle, på grund av att avslutandet av statskontorets räntekammars räkenskaper bleve mindre tidsödande, kunna publiceras väsentligt tidigare än för närvarande.

Riksräkenskapsverket har vidare understrukit reformens betydelse ur kassaförlagssynpunkt. Genom att de olika ämbetsverk och myndigheter, som omlades till huvudförvaltningar, samtidigt erhöle tillgång till statsverkets checkräkning i riksbanken, kunde nämligen uttagningen från riksbanken av de för dessa verk och myndigheter erforderliga medlen vid varje tidpunkt anpassas mera i anslutning till det verkliga behovet än som vore möjligt, då medlen uttoges genom överordnad huvudförvaltning, vilken givetvis ej kunde besväras alltför ofta med medelsrekvisitioner.

Statskontoret har i sitt i anledning av riksräkenskapsverkets utlåtande avgivna yttrande ansett sig böra fästa uppmärksamheten vid att i den mån statsverkets utgifter och inkomster i större utsträckning utbetalades av respektive inbetalades till andra myndigheter än statskontoret svårigheterna för ämbetsverket att omedelbart överblicka ställningen å statsverkets checkräkning ökades och att sålunda inrättandet av nya huvudförvaltningar kunde medföra, att det bleve erforderligt att hålla större behållning å checkräkningen än hittills varit behövligt.

Beträffande de myndigheter, vilka enligt förslaget borde göras till huvudförvaltningar, äro dessa upptagna i statsrådsprotokollet sid. 26. Dessa myn-

digheter hava med allenast ett undantag — justitiekanslersämbetet, som bestämt motsatt sig förslaget — i huvudsak anslutit sig till förslagets allmänna principer. Beträffande de särskilda myndigheternas yttrande över förslagen och de framställningar rörande den ökning av personalen för handhavandet av kamerala uppgifter, som av dem ifrågasatts, innehåller statsrådsprotokollet en närmare redogörelse å sidorna 40—50.

Med avseende å den nu lämnade redogörelsen för de i ärendet gjorda uttalandena rörande den föreslagna omläggningens inverkan på de därav berörda myndigheternas arbetsuppgifter och personalbehov har departementschefen i fråga om vad riksräkenskapsverket härutinnan anfört sammanfattningsvis framhållit, att *riksräkenskapsverket* funnit omläggningen komma att medföra behov av personalökning allenast beträffande tvenne myndigheter, nämligen kontrollstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Då å andra sidan de nuvarande huvudförvaltningarnas arbetsbörda komme att i motsvarande grad minskas, syntes det emellertid riksräkenskapsverket sannolikt, att de ökade personalkostnaderna vid de nya huvudförvaltningarna i stort sett kunde kompenseras av lägre personalkostnader vid nuvarande huvudförvaltningar. Överhuvud taget torde man kunna säga, att myndigheters överförande till huvudförvaltningar ej komme att medföra några ökade totala personalkostnader för statsverket. I den mån kostnadsökning uppstode, syntes denna enligt riksräkenskapsverkets mening böra i första hand hänföras till andra omständigheter, såsom ökat arbete i anledning av riksstatens mera specificerade uppställning, skärpt kontroll och dylikt.

Beträffande möjligheterna att nedbringa personalkostnaderna för nuvarande, av förslaget berörda huvudförvaltningar, d. v. s. statskontoret och länsstyrelserna, har riksräkenskapsverket framhållit, hurusom särskilt statskontorets arbetsuppgifter skulle komma att undergå en betydande minskning men att arbetslättnad måste beräknas inträda även för länsstyrelserna. Såvitt riksräkenskapsverket nu kunde bedöma, torde dock arbetsuppgifterna för länsstyrelsernas del ej komma att minskas i sådan omfattning, att några direkta tjänsteindragningar bleve möjliga. Med hänsyn till länsstyrelsernas växande arbetsbörda komme förslagets genomförande emellertid att motverka behov av personalutökning.

Statskontoret har förklarat sig icke dela riksräkenskapsverkets uppfattning, att en utökning av antalet huvudförvaltningar med därav följande decentralisering ej skulle komma att medföra ökade totala personalkostnader för statsverket. Det stode för statskontoret tämligen klart, att — såsom för övrigt redan framginge av myndigheternas i riksräkenskapsverkets utlåtande refererade yttranden — en uppdelning på ett flertal myndigheter — vilkas egentliga verksamhet låge på helt andra områden — av arbetsuppgifter, som hittills hållits samlade inom en eller ett fåtal myndigheter med för ändamålet särskilt anpassad organisation och specialiserade arbetskrafter, måste medföra ökade kostnader för arbetets utförande.

Till belysande av den inverkan, ett genomförande av riksräkenskapsver-

kets förslag skulle medföra för statskontorets arbete, har statskontoret låtit upprätta vissa statistiska sammanställningar rörande samtliga under det senast tilländalupna budgetåret — 1935/1936 — inom ämbetsverket handlagda anordningsärenden. Med ledning av dessa sammanställningar har statskontoret kommit fram till att omläggningen — vilken skulle lämna statskontorets fondbyrå praktiskt taget oberörd — för ämbetsverkets tre utgiftsbyråer, å vilka för närvarande funnes anställda tillhoppa sex revisorer, torde komma att få till följd, att halva antalet revisorer skulle, under förutsättning att erforderlig biträdeshjälps bereddes, bli tillfyllest för omhändertagandet av därefter kvarstående anordningsärenden.

Att en så betydande reduktion av förefintliga revisionskrafter kunde komma i fråga, borde, framhåller statskontoret, ses emot bakgrunden även av det förhållandet, att redan på grund av de förändringar, som i samband med riksstatsomläggningen under de senare åren vidtagits i avseende å dispositionen av ett flertal riksstatsanslag, revisionens arbete undergått minskning. På grund av arten av anordningsärendena komme däremot arbetsbördan för byråcheferna å utgiftsbyråerna att, fränsett det ekonomiska ansvaret, lämnas praktiskt taget oberörd av omläggningen.

För räntekammaren, å vilken för närvarande vore anställda fyra kvinnliga biträden för expediering och bokföring, syntes efter omläggningen endast tre av dessa biträden bli behöfliga. Givetvis inträdde jämväl en viss lättnad i arbetsbördan för kamreraren å räntekammaren och för räntmästaren. Någon mera påtaglig arbetsminskning torde det dock icke här bli i fråga om. Det låge i sakens natur, att en utökning av antalet huvudförvaltningar inom statsförvaltningen komme att medföra vidgat arbete för den avdelning av statskontorets kassabyrå, som närmast handhade kontrollen rörande statsverkets checkräkning. Den arbetsökning, som härav föranleddes, torde i huvudsak kompensera arbetsminskningen å räntekammaren, och den biträdeshjälps, som lösgjordes å räntekammaren, torde följaktligen böra överföras till kassabyråns checkräkningsavdelning.

Statskontoret har ansett sig i detta sammanhang icke kunna underlåta att något beröra den inverkan, som en ökning av antalet huvudförvaltningar efter de linjer, vilka av riksräkenskapsverket föreslagits, kunde komma att utöva på statskontorets verksamhet ur allmänt organisatoriska synpunkter.

Med avseende härå ville statskontoret erinra om att statskontoret ursprungligen varit centralorganet för statens medelsförvaltning samt därvid omhändertagande huvudparten av statsverkets utbetalningar för olika ändamål. I enlighet härmed hade de med anordningsväsendet direkt sammanhängande kamerala arbetsuppgifterna spelat en dominerande roll för statskontorets hela ämbetsutövning. Dessa uppgifter hade dock, allteftersom i allt vidare utsträckning andra myndigheter förvandlats till huvudförvaltningar, alltmera förlorat i betydelse och utgjorde numera såväl kvantitativt som kvalitativt allenast en ringa del av ämbetsverkets arbetsbörda.

Statskontorets ställning inom den statliga medelsförvaltningen hade emellertid medfört, att ämbetsverket så småningom utvecklats till central remissmyndighet. Till ämbetsverket hade sålunda på senare tider pläгат remitteras ärenden av mångskiftande art, i första hand statsreglerings- och budgettekniska frågor samt överhuvud frågor angående statens inkomster och ut-

gifter men därjämte i stor utsträckning spörsmål av allmänt ekonomisk, organisatorisk och löneteknisk natur. Denna uppgift som allmänt remissverk bildade i själva verket numera — vid sidan av de omfattande arbetsuppgifter som tillhörde ämbetsverket i fråga om statens fondförvaltning och med avseende å pensionsväsendet — tyngdpunkten i statskontorets ämbetsförvaltning, liksom den inbegrepe huvuddelen av dess arbetsböda.

Av vad ovan anförts framginge, att den decimering av statskontorets arbete, som skulle bliva en följd av ett genomförande av det föreliggande förslaget om nya huvudförvaltningar, i och för sig vore utan större räckvidd och betydelse med avseende å ämbetsverkets arbetsböda. Decimeringen hänförde sig emellertid till ett arbetsområde, vilket ursprungligen varit grundläggande för statskontorets verksamhet, och borde såtillvida mana till eftertanke.

Överhuvud taget hade, särskilt efter riksräkenskapsverkets tillkomst och riksbokföringens överflyttande dit, en viss oklarhet uppstått ifråga om omfattningen av statskontorets ämbetsområde. Sålunda vore det rent kamerateala arbetet inom medelsförvaltningen, i den mån detsamma fortfarande vore centraliserat, numera till sin huvudsakliga del förlagt till riksräkenskapsverket, medan statskontoret fungerade som den centrala remissmyndigheten, i vad gällde frågor, vilka härmed ägde sammanhang.

Aven om några mera framträdande olägenheter av nuvarande ordning icke för närvarande gjorde sig gällande, torde det ur allmänt organisatorisk synpunkt kunna ifrågasättas, om nyssnämnda förhållanden i längden vore de för ärendenas behandling lyckligaste. Att märka vore även att statskontorets organisation faktiskt anpassats efter andra förhållanden än de nuvarande ävensom att, såvitt statskontoret kunde bedöma, någon avsevärd del av statskontorets remissböda knappast kunde övertagas av riksräkenskapsverket utan förstärkning av detta ämbetsverks arbetskrafter eller förfång för dess huvuduppgift, nämligen revisionsverksamheten — däri inbegripet domsrätt i anmärkningsmål — vars effektivitet måste bliva alltmer betydelsefull, allteftersom decentraliseringen av utbetalningsväsendet fortskrede. Berörda förhållanden syntes statskontoret utgöra skäl för att ett övervägande komme till stånd beträffande nuvarande arbetsuppgifters lämpligaste fördelning mellan de båda ämbetsverken och att därvid undersöktes, huruvida en överflyttning av vissa ärendesgrupper i ena eller andra riktningen borde äga rum.

Uti ifrågavarande ärende har *departementschefen* för egen del gjort följande uttalande.

Enligt föreliggande förslag, vilket närmast avser ett fortsatt genomförande beträffande de särskilda verken och myndigheterna av den statliga bokförings- och redovisningsreform, som inleddes genom tillsättandet år 1902 av den s. k. statsbokföringskommittén, skulle ytterligare ett betydande antal verk och myndigheter i räkenskapsavseende erhålla ställning såsom huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken. Åsyftade verk och myndigheter skulle till följd härav komma att, i motsats till vad nu är fallet, själva gentemot budgeten redovisa de anslag, som ställas till deras disposition, samt vidare genom anslutningen till statsverkets checkräkning få sin kassarörelse överflyttad på riksbanken. Härigenom skulle, på sätt närmare framgår av den i ärendet förebragta utredningen, ernås större enkelhet och överskådlighet i fråga om såväl den centrala riksbokföringen som bokföringen hos vederbörande verk och myndigheter, samtidigt som bättre förutsättningar skulle skapas för en snabb och effektiv kon-

troll med avseende å verkens och myndigheternas medelsförvaltning. Ett fullföljande av statsbokföringsreformen på sätt nu föreslagits har, såsom också framgår av utredningen i ärendet, ytterligare aktualiserats men även i icke oväsentlig mån underlättats genom den mera enhetliga och detaljerade anslags- och statredovisning, som i anslutning till 1934 års riksdags beslut om den ändrade uppställningen av riksstatens utgiftssida genomförts från och med budgetåret 1935 1936.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag, i likhet med flertalet i ärendet hörda ämbetsverk och myndigheter, funnit mig böra förorda, att den föreslagna omläggningen kommer till stånd, i synnerhet som dess genomförande, enligt vad jag närmare skall utveckla i det följande, kan antagas icke komma att åsamka statsverket nämnvärt ökade kostnader. Av de olika ämbetsverk och myndigheter, vilka enligt det av riksräkenskapsverket framlagda slutliga förslaget omedelbart skulle göras till huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning, har endast en myndighet, nämligen justitiekanslersämbetet, uttalat sig i bestämt avstyrkande riktning. Vad justitiekanslersämbetet härutinnan anför har jag dock ansett icke böra tillmätas avgörande betydelse; i detta sammanhang må också erinras om det av chefen för justitiedepartementet framlagda förslaget om inrättande från och med nästkommande budgetår av en sekreterartjänst å extra stat hos ämbetet, varigenom de olägenheter, som enligt ämbetets mening skulle vara förenade med förslagens genomförande för dess vidkommande, torde komma att praktiskt taget helt elimineras. Även i övrigt har jag funnit mig kunna godkänna vad riksräkenskapsverket i denna del föreslagit. Jag tillstyrker alltså, att i riksräkenskapsverkets slutliga förslag upptagna verk och myndigheter från och med den 1 juli 1937 i räkenskapshänseende erhålla ställning såsom huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken.

Däremot har jag icke ansett tillräcklig anledning föreligga att, på sätt riksräkenskapsverket föreslagit, i samband med ifrågavarande omläggning överflytta dispositionen över kommittéanslagen och anslagen till extra utgifter från statskontoret till de olika statsdepartementen. Vidare har jag med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen anförut funnit anslaget till reseersättningar till lantbruksingenjörer och deras biträden tills vidare böra fortfarande utbetalas och disponeras av länsstyrelserna. Med nu angivna inskränkningar har jag emellertid i princip kunnat biträda riksräkenskapsverkets förslag jämväl i vad avser anslagsdispositionens anordnande. Härvid har jag dock självfallet icke ingått på något bedömande av förslagens enskildheter utan utgått från att en dylik detaljgranskning lämpligen bör äga rum i samband med utfärdandet av regleringsbrevet för nästkommande budgetår.

De av riksräkenskapsverket föreslagna ändringarna i nu gällande ordning för uppbörd och redovisning av vissa till statsverket inflytande inkomster har jag till alla delar funnit mig kunna godkänna.

Vid behandlingen av frågan om själva dragningsrättens omfattning har riksräkenskapsverket, dock utan att framlägga något förslag härom, ifrågasatt, huruvida icke i samband med utsträckningen till nya myndigheter av dragningsrätten den för närvarande till statskontoret förlagda kontrollen över statsverkets checkräkning lämpligen borde överflyttas till riksräkenskapsverkets budgetbyrå. I anledning härav vill jag framhålla, att jag ej funnit det erforderligt att upptaga angivna spörsmål till närmare prövning i förevarande sammanhang.

Statskontoret har i sitt utlåtande över riksräkenskapsverkets förslag berört principfrågan om den lämpliga fördelningen mellan statskontoret och

riksräkenskapsverket av de arbetsuppgifter, som för närvarande ankomma på dessa ämbetsverk. Jag är icke beredd att nu taga ställning till detta spörsmål, vilket ej heller torde behöva upptagas till prövning i förevarande sammanhang.

Vad jag tidigare, i huvudsaklig anslutning till riksräkenskapsverkets förslag, förordat med avseende å omfattningen av de nya huvudförvaltningarnas medelsförvaltning torde beträffande tvenne av ifrågavarande myndigheter, nämligen kontrollstyrelsen och lantbruksstyrelsen, medföra behov av viss personalförstärkning. Kontrollstyrelsen har sålunda i anledning av riksräkenskapsverkets förslag hemställt om uppflyttning av styrelsens registrators- och kassörsbefattning från lönegraden B 11 till lönegraden B 18 samt om inrättande hos styrelsen av ytterligare en ordinarie kanslibiträdets tjänst. Lantbruksstyrelsen har, under förutsättning att anslaget till reseersättningar till lantbruksingenjörer och deras biträden fortfarande kommer att utbetalas och disponeras av länsstyrelserna, funnit den för dess del erforderliga personallökningen kunna begränsas till att avse en ordinarie kamrerare i lönegraden B 24 — i stället för den nuvarande ordinarie kassören och bokhållaren i lönegraden B 21 — en ordinarie kassör i lönegraden B 11 och en amanuens i 18 lönegraden, dock att härutöver skulle behöva anvisas dels 1,000 kronor för beredande av biträdeshjälp åt styrelsens kamerala avdelning, dels 600 kronor till vikariatsersättningar för den icke-ordinarie personalen. Genom ett utbyggande i huvudsakligen angivna omfattning av kontrollstyrelsens och lantbruksstyrelsens kamerala organisation skulle dessa myndigheters behov av personalförstärkning i anledning av ifrågavarande omläggning enligt min mening bliva fullt tillräckligt tillgodosett. Detsamma kan också sägas om riksarkivet, därest den ordinarie kanslibiträdets tjänst, vilkens innehavare nu handhar kassaförvaltningen inom riksarkivet, i enlighet med vad riksräkenskapsverket tillstyrkt utbytes mot en ordinarie kansliskrivarebefattning i lönegraden B 11. Framställningar i nu berörda personalfrågor göras under vederbörande huvudtitlar.

I ärendet föreligga även krav på personallökning från en del andra myndigheter. I fråga om dessa myndigheter har jag emellertid i likhet med riksräkenskapsverket funnit den ändrade ställningen i räkenskapshänseende icke kunna med fog åberopas såsom skäl för en förstärkning av deras nuvarande organisation. Med hänsyn härtill och då den vid den föreslagna omläggningens genomförande inträdande minskningen i statskontorets personalbehov praktiskt taget torde komma att uppväga den i fråga om kontrollstyrelsen, lantbruksstyrelsen och riksarkivet erforderliga personalförstärkningen, synes omläggningen, såsom jag i det föregående framhållit, i stort sett icke behöva föranleda några ökade totala personalkostnader för statsverket. Härvid har jag utgått från att, då samtliga med omläggningen avsedda myndigheter beretts tillfälle att yttra sig rörande förslaget konsekvenser i organisatoriskt hänseende, några ytterligare krav på personallökning utöver dem, som redan framförts, icke skola komma att framställas efter omläggningens genomförande.

Med hänsyn till förevarande frågas omfattning och betydelse har jag ansett mig böra i detta sammanhang framlägga en sammanfattande redogörelse i ämnet för att sätta riksdagen i tillfälle att, om den så önskar, uttala sig däri. Jag torde, därest riksdagen icke framställer någon erinran mot vad jag föreslagit, sedermera få framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ämnet.

Utskottets
yttrande.

Genomförandet av det av departementschefen förordade förslaget om beredande av ställning såsom huvudförvaltningar med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken åt ett betydande antal verk och myndigheter är ett direkt fullföljande av den statliga bokförings- och redovisningsreform, som tidigare vidtagits och som sedermera successivt vunnit tillämpning. Reformen ansluter sig till och förenklas i viss mån genom under de senaste åren vidtagna förändringar i riksstatsuppställningen. Enligt utskottets mening förefaller vad som nu av departementschefen förordats vara lämpligt och till fördel särskilt ur kassaförlagssynpunkt, när statsverkets kassarörelse i huvudsak härigenom skulle kunna koncentreras på statsverkets allmänna checkräkning i riksbanken. Dessutom har en större enkelhet och överskådlighet ansetts bliva resultatet av reformen i fråga såväl beträffande den centrala riksbokföringen som bokföreningen hos vederbörande verk och myndigheter. På de skäl, som av departementschefen anförts, finner sig utskottet kunna ansluta sig till ifrågakvarande förslag.

Beträffande kraven på förstärkning av verkens och myndigheternas kamerala arbetskrafter vill utskottet, som anser sig böra erinra om att sådan förstärkning i statsverkspropositionen begärts beträffande kontrollstyrelsen, riksarkivet och lantbruksstyrelsen samt att denna personalökning i stort sett uppväges av en minskning i fråga om statskontorets arbetskrafter, uttala sin anslutning till departementschefens uppfattning om att man bör kunna utgå från att några ytterligare framställningar om personalförstärkning för angivna ändamål icke framställas efter reformens genomförande. Vad som nu föreslagits synes nämligen icke behöva innebära sådana omläggningar inom vederbörande verk att de i någon större utsträckning kunna motivera utökning eller omläggning av den kamerala organisationen. Emellertid vill utskottet fästa uppmärksamheten på att den framtida utvecklingen på området i hög grad kommer att bliva beroende på huru reformen i detalj genomföres och de föreskrifter i avseende å bokföring och redovisning, som i samband därmed meddelas. Utskottet, som utgår från att departementschefen har sin uppmärksamhet fäst på att denna reform icke gives större omfattning och att därvid icke vidtagas andra förändringar i fördelningen av de kamerala arbetsuppgifterna mellan skilda verk än som av praktiska skäl verkligen påkallas, har ansett sig kunna ansluta sig jämväl till de allmänna synpunkter rörande reformens konsekvenser, som av departementschefen angivits. I samband med prövningen av de särskilda myndigheternas anslagsbehov kommer sedermera att upptagas frågorna om de förändringar beträffande nämnda myndigheters avlöningsstater, som påkallas av reformens genomförande.

Vad beträffar reformens omfattning har utskottet i en såsom bilaga vid detta utlåtande fogad förteckning sammanställt de verk och myndigheter, som avses att nu erhålla ställning av huvudförvaltningar, varvid i samma bilaga angivits de myndigheter, som redan äro huvudförvaltningar och i sådan egenskap hava dragningsrätt å statsverkets checkräkning. Den närmare prövningen av detta spörsmål torde böra tillkomma Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning i fråga om ändrad ställning i räkenskapshänseende för vissa statsmyndigheter.

Stockholm den 9 februari 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Hansén*, *Borell*, *Bergström*, *Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Sandén*, *Larsson* i Varberg och *Bäcklund*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Andersson* i Prästbol, *Norling*, *Andersson* i Södergård, *Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation

av herr *Bergvall*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen II: 305 och följaktligen hemställa,

att riksdagen må

a) med bifall till den av herr *Bergvall* och fröken *Hennings* väckta motionen (II: 305) medgiva, att provisoriskt lönetillägg såsom kompensation för minskning av behållen inkomst vid familjepensioneringens genomförande må utgå ej blott till av föredragande departementschefen angivna befattningshavare utan även till tjänstemän på extra stat och extra ordinarie tjänstemän, som uppnått slutavlöningen;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning beträffande ordnandet av frågan om kompensation åt vissa befattningshavare för under a) berörd inkomstminskning.

Bilaga.

Ämbetsverk och myndigheter, vilka enligt uppgjort kungörelseförslag avses att erhålla dragningsrätt å statsverkets checkräkning i riksbanken:

Justitiedepartementet,	Farmaceutiska institutet,
Justitiekanslersämbetet,	Tekniska högskolan,
Nedre justitierevisionen,	Chalmers tekniska institut,
Svea hovrätt,	Skolöverstyrelsen,
Göta hovrätt,	Statens biografbyrå,
Hovrätten över Skåne och Blekinge,	Gymnastiska centralinstitutet,
Hovrätten för övre Norrland,	Jordbruksdepartementet,
Socialdepartementet,	Lantbruksstyrelsen,
Socialstyrelsen,	Lantbrukshögskolan,
Riksförsäkringsanstalten,	Lantbruks-, mejeri- och trädgårds-
Försäkringsrådet,	institutet vid Alnarp,
Pensionsstyrelsen,	Statens centrala frökontrollanstalt,
Kommunikationsdepartementet,	Skogshögskolan,
Finansdepartementet,	Statens skogsförsöksanstalt,
Kammarkollegiet,	Lantmäteristyrelsen,
Kammarrätten,	Rikets allmänna kartverk,
Riksräkenskapsverket,	Sveriges geologiska undersökning,
Kontrollstyrelsen,	Statens meteorologisk-hydrografiska
Bank- och fondinspektionen,	anstalt,
Sparbanksinspektionen,	Handelsdepartementet,
Ecklesiastikdepartementet,	Statens provningsanstalt och
Riksarkivet,	Försäkringsinspektionen.
Kungl. Biblioteket,	

Ämbetsverk och myndigheter, som redan hava dragningsrätt å statsverkets checkräkning:

Statskontoret,	Lunds universitet,
Samtliga länsstyrelser,	Karolinska institutet,
Riksgäldskontoret.	Institutet för blindas,
Fångvårdsstyrelsen.	Veterinärhögskolan,
Utrikesdepartementet,	Kommerskollegium,
Marinförvaltningen,	Lotsstyrelsen,
Medicinalstyrelsen,	Patent- och registreringsverket,
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen,	Överståthållarämbetets kansli,
Byggnadsstyrelsen,	Överståthållarämbetet för polisären-
Mynt- och justeringsverket,	den och
Statistiska centralbyrån,	Överståthållarämbetet för skatteären-
Nationalmuseet,	den.
Uppsala universitet,	